N°. 3. Donderdag 17 Januari 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.«

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers.	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel.	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie** en **Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer **W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.**
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Redactie-commissie:

Mevrouw N. VAN KOL verzoekt ons mede te deelen, dat bij haar nog is ingekomen voor de gevluchte gedeporteerden te Suriname:

Van den heer O. te Breda *f* 2.50.

II. Van de Afdeeling 's Gravenhage:

Herinnering,

aan de op Zaterdag **19 Januari** ten **8** ure n.m. in **Diligentia** te houden, zeer belangwekkende voordracht door den heer ALB. C. KRUYT over:

Begrippen over recht bij de Toradja's van Midden-Celebes

met **Lichtbeelden** van POSSO.

Leden van »**Oost en West**« hebben, op vertoon van hun lidmaatschapskaart, vrijen toegang; entrée voor huisgenooten van leden *f* 0.50, voor niet-leden *f* 1.

Plaatsbespreking op 18 en 19 Januari van 10—3 uur in het Gebouw Diligentia.

III. Van de Afdeeling Nijmegen:

der Militaire Willemsorde, over: **„Indië en de Hollandsche vooroordeelen"** heeft 7 dezer hier plaats gehad in de nieuwe zaal van het hotel „Du Soleil".

De avond was één en al succes voor den spreker. En..... met reden!! Daartoe werkten mede, èn zijne voordracht, èn de groote opkomst van het publiek, èn de gezellige zaal.

Ten hoogste erkentelijk is het bestuur den heer Graafland, die, in zijne schitterende rede, op diepgevoelde wijze uiting gaf aan zijne liefde voor Indië; die, een stuk van zijn zieleleven blootlegde voor een opmerkzaam luisterend en belangstellend gehoor, dat, ja, menigmaal geprikkeld werd door den spreker tot een gullen lach, mààr, dat óók, — het kan niet anders, — gevoeld zal hebben, welk een diepen zin verscholen lag in spreker's gulhartige, tot ernstig nadenken aansporende woorden.

Ook stemt de trouwe opkomst van zoovele leden en het op onze uitnoodiging bijwonen dezer voordracht, van een menigte niet-leden, tot groote dankbaarheid.

Want, er zijn meeningen geuit en denkbeelden ontwikkeld, die niet zullen missen hunnen invloed uit te oefenen op de gemoederen der aanwezigen.

De „afwezigen hadden ongelijk!" Dit was wel de beste lof, die den verslaggever den spreker kon geven.

Wij voegen hieraan toe: Waren die afwezigen er geweest, ook bij hen zouden zaden zijn uitgestrooid en opgekomen; zaden, gestrooid door een liefderijke hand; zaden, die „planten in liefde bloeiende" voor ons schoone Indië, hadden doen opgroeien, óók, — ik ben er zeker van, — in hunne ziel.

Het is voorwaar niet gemakkelijk een kort verslag van het gesprokene te geven.

Nimmer kan een verslaggever meer met de handen in 't haar gezeten hebben, als hij zich voor een weergave eener rede aan den arbeid zette, dan de verslaggever in casu!

Waar de spreker achter zijn lessenaar trad, zonder precies te weten wat hij zeggen zou, m.a.w. zonder te weten onder welke bewoordingen hij aan zijne gevoelens aan een schat van overdenkingen uiting zou geven; waar hij zes kwartier lang met onverdroten ijver volhield voor de vuist te spreken, zonder een enkele aanteekening, daarbij alléén geholpen door zijn liefde-drang voor Indië, ziet, daar is de pen van iederen verslaggever machteloos om een trouw relaas van 't gesprokene weer te geven, ja, is hij niet in staat, zelfs de meest op den voorgrond tredende uitingen, volkomen duidelijk uit te doen komen.

Dit tot excuus voor het onvolledige van dit verslag.

In zijn inleiding deed spreker uitkomen hoe hoog Neerland's naam in den vreemde staat aangeschreven, waartoe vooral bijdraagt het bezit onzer koloniën. Echter ook, dat slechts zoo weinige Nederlanders in staat zijn aan vragers in het buitenland een duidelijk beeld te geven van onze „Oost", van het leven aldaar, het cultuurwezen, enz.

Dit is toe te schrijven aan de bedroevende onwetendheid der Nederlanders in alles wat Indië betreft, eene onwetendheid, die het gevolg is van al te weinige belangstelling in 't geen dàar ginds gebeurt, al is 't waar, dat Neerland's zonen en dochteren daar leven, strijden, en...... dikwijls lijden.

Ja! als er iets moois van Indië wordt verteld, dàn voelen de Nederlanders zich trotsch; dàn herinneren zij zich, dat zij door banden des bloeds verbonden zijn aan 't Zonneland; dàn komen zij er voor uit, dat zij zulk een schoon land het hunne kunnen noemen.

Maar daarna!

O! die vooroordeelen van zoovele Nederlanders spelen hun zoo dikwijls parten.

Die vooroordeelen te weerleggen, te bestrijden, is spreker's doel.

Daarbij wil hij zich stellen op een objectief standpunt. Hij wil trachten niet te vervallen in de fout van overdrijving, waaraan zoovele uit Indië teruggekeerde Nederlanders zich schuldig maken en waardoor zoo vaak wantrouwen wordt opgewekt in stede van bewondering.

„Wordt niet boos", roept spreker zijn gehoor toe, als ik u soms eens pijn zal doen, ik doe 't dan slechts uit genegenheid voor Indië, dat ook gij zoudt liefhebben en waardeeren, wanneer gij het goed kendet.

Daarop volgde eene ontboezeming over het eigenaardige van de Nederlanders, dat zij, jà, wèten, dat Indië een schat van artikelen voor de consumptie oplevert, als thee, koffie, suiker enz., maar zelven van die artikelen slechts zeer matige verbruikers zijn, waardoor deze op de Londensche markt vooral terecht komen, terwijl wij goedkooper, minderwaardig buitenlandsch product verorberen.

En toch, alles bij elkaar genomen, wijst spreker er op, dat Nederland uit zijn Indië 't respect put, dat het in den vreemde geniet.

Dit moet tot nadenken stemmen.

Het zijn geen nieuwigheden, die spreker verkondigt, maar hij haakt er naar bij den Nederlander waardeering op te wekken voor..... zijn eigen ik-heid, voor zijne eigene kracht, waarvan hij zichzelf niet bewust schijnt.

De Nederlander houdt er niet van zich op een voetstuk te zetten, loopt niet gauw warm, allemaal — tot op zekere hoogte — deugden, maar deze mogen niet ontaarden, tot b.v. een zeer laakbaar gebrek aan belangstelling en bezieling voor 't goede, dat er zoo véél te vinden is in ons schoone Insulinde.

Meer en meer moet getracht worden de klove te overbruggen, die den Nederlander van Indië scheidt, want 't Nederlandsche bloed vloeit ook dàar onvervalscht; en 't idee, dat de Nederlander in Indië indolent zou zijn, is belachelijk.

Indolent zijn? Neen! Groote werkkracht wordt in Indië aan den dag gelegd.

Natuurlijk ook! De maatschappij dàar is gegrondvest op eene vlottende bevolking.

Familie-aangelegenheden dwingen dikwijls zoo kort mogelijk aldaar den strijd des levens te strijden. Die strijd wordt dus met voorliefde flink gestreden, om zoo spoedig mogelijk in goeden doen te komen.

Driemaal zegt spreker dan ook met nadruk „Nederlanders! hebt respect voor het werken in Indië."

Daarbij wordt in Indië getoond, dat, omdat er een wil is om te werken, er veel, veel meer dan in Holland gewerkt kan worden.

Op gloedvolle wijze werd naar voren gebracht, dat, indien 't mogelijk ware, dat alle Nederlanders eens voor zes maanden naar Indië konden worden overgebracht, er één roep zou opgaan over de intense werkkracht van de in Indië levende Europeanen.

Op allergeestigste wijze werd nu geschetst hoe spreker dikwijls om raad werd gevraagd door bezorgde papa's en mama's over een mogelijke toekomst hunner zoons, die op 't punt staan naar Indië te gaan om dàar carrière te maken. Vooral legt de heer Graafland dan gewicht op de vraag: of de jeugdige adspirant, in-Indië-te-importeeren-Nederlander, wat wèèt?

Niet of hij veel geleerd heeft, ziet u, maar of hij wat weet. Daarop komt het aan. Zijn weten, zijn intensief weten, moet hem den weg wijzen naar te maken carrière, in een land, waar ieder, die vooruit wil komen, zelfstandig zijn moet.

Karakters worden in Indië gevormd; karakters, die leiden tot eigen initiatief. Daarom is als ondergrond noodig...... weten.

In Nederland slagen wèl eens lieden, die minder weten dan eigenlijk noodig zou zijn. Waarom? Omdat allen gedragen worden door het samenstel der maatschappij, waarvan alle raderen zóó goed gesmeerd zijn, dat het geheel goed marcheert en alle, het geheel samenstellende deelen als op een geëffend pad het doel bereiken.

Maar in Indië is men veelal op zich zelven aangewezen, dàar moet ieder individu zijn eigen kracht in de weegschaal leggen.

Edoch! Mannen van karakter maken in Indië zeer gemakkelijk carrière. Die voelen niet de kracht der brandende zon, zij negeeren alle afmattende, bijkomende omstandigheden, als groote hitte, gevoelig-

heid voor ziekten, geneigdheid tot overvoeding, tot uitspattingen in drinkgelagen enz. Zij voelen zich sterk en..... komen er.

Alles wat tot hiertoe gezegd is over den man, is ook van toepassing op de vrouw. De vrouw in Indië, is, meer nog dan in Europa, de schutsengel voor den man. Zij draagt er door haar houding zoo veel toe bij hoe 't den man in zijne carrière gaan zal. Een karaktervolle vrouw is vooral in Indië haar gewicht aan goud waard. Treffend waren 's heeren Graafland's woorden, gewijd aan zijne practisch aangelegde moeder, door wier weldadigen invloed hij geworden is de man, die hij getoond heeft te zijn.

Te bejammeren is 't echter, dat de vrouw in 't gezelschapsleven zoo zeer den stand van haar man moet ophouden en dat van haar houding tegenover supérieuren dikwijls het wel en wee van haar man afhangt.

In het huishouden is de vrouw in Indië de spil waar alles om draait. Zeer zeker moet zij dus ook karakter bezitten en zelfstandig zijn.

Van haar vooral hangt het af of de geestkracht van haar echtgenoot opgewekt blijft of ten ondergaat in nietige beslommeringen.

Vrouwen! Gaat gerust naar Indië, indien gij gezond zijt, een goed humeur hebt en indien uwe opvoeding geleid heeft tot degelijke vorming van uw karakter.

Een hoofdzaak voor iederen Nederlander in Indië is, dat hij „mijnheer" zij. D.w.z. dat hij zich tegenover den Inlander (die een geboren „mijnheer" is, al is hij bruin van vel) steeds gedraagt als den man, waarvoor de Inlander den boven zich staanden Europeaan moet houden, wil hij blijvend respect voor hem koesteren.

Wij Hollanders in Indië, moeten beschaving cultiveeren.

Zij, de Inlanders, krijgen die beschaving bij de geboorte reeds mede.

Een Javaan, zelfs de laagststaande, is nooit onbeschaafd in zijn optreden, zeker niet tegenover Europeanen.

Beschaving en zelfbeheersching!

Laten wij beide deugden vooral cultiveeren.

Het is mij niet mogelijk om de gloedvolle beschrijving weer te geven, die gehouden werd over deze begrippen.

Zeker is het, dat de aanwezigen gevoeld zullen hebben uit des sprekers betoog, wàt hij bedoeld heeft met 't naar voren brengen van den plicht om zich te moeten toeleggen op beschaving en zelfbeheersching en daardoor te blijven in alle omstandigheden... „mijnheer".

Wijders werd nog op iets gewezen dat ligt tusschen de Nederlanders hier en..... ginds. D.w.z. het minder juiste begrip: dat men hier wetenschappelijker zou zijn dan in Indië.

Dit had spreker in 't leger ook waargenomen.

En, wanneer de heer G. hier misschien te veel generaliseerde, zoodat de een of andere officier van 't Nederlandsche leger (die in zoo grooten getale in de zaal aanwezig waren) in meening hieromtrent met den spreker verschilde, dan vergete hij niet, dat de spreker in zijne carrière heeft gestreden tegen een à tort et à travers vasthouden in 't leger in Indië aan Westersche begrippen, gegrond op Westersche Wetenschap, maar die in Indië moet plaats maken voor daden van gezond verstand, toegepast op Oostersche begrippen en toestanden.

En, degenen, die tijdens zijn verblijf in 't leger zich heftig tegen hem kantten, toen hij zijne maréchaussée-denkbeelden in daden omzette, beseften niet, dat de heer G. 't nog zou beleven, in volle levenskracht, dat zijne denkbeelden in 't Ind. leger zouden zegevieren en tot richtsnoer worden van de Indische taktiek.

Hoog stelt de heer Graafland 't Inlandsche element in 't leger. Van den Inlander hangt 't behoud van Indië voor Nederland af. Daarom moeten wij onze kracht geheel zoeken bij den Inlander en niet langer onze toevlucht nemen tot de werving van Europeesche fuseliers.

De maréchaussées in 't Indische leger toonen, dagelijks bijna, hoeveel zij kunnen verrichten in 't belang van Nederland en dat wapen bestaat geheel uit Inlanders, enkel geëncadreerd door Europeanen, maar dan ook uitmuntende.

Het zielleleven van den Inlander is zoo hoog ontwikkeld. Dat beseffen slechts weinigen. Leer hem den Nederlander lief te hebben en hij zal voor Nederland zijn de trouwe wachter, op wien het ten allen tijde zal kunnen rekenen, in dagen van voorspoed en in dagen van bangen strijd.

Wek vertrouwen op in ons beleid, in ons bestuur, in ons waarachtig boven hem staan door onze wetenschappelijke kennis, door onze ontwikkeling, maar, aan den anderen kant, leer hem ook begrijpen, leer ook zijne nooden en behoeften kennen, stoot hem niet van u af, maar heft hem tot u op, dan is en blijft Indië een parel aan de kroon van Nederland's vorstin."

Naschrift van den verslaggever.

Mat, zeer mat, in vergelijking met 't gesprokene, zal dit verslag toeschijnen aan hen, die spreker hoorden getuigen van zijne liefde voor Indië.

Men was daarop reeds voorbereid en de verslaggever erkent ten volle de waarheid dezer bewering.

Eén ding worde slechts bewaarheid: „Oók dit verslag drage er eenigszins toe bij, dat Indië in Nederland gewaardeerd worde in de mate, waarop het zoo ten volle recht heeft.

Spreker liet daarop het volle licht schijnen. Onzen dank daarvoor! Moge de heer Graafland nog dikwijls zijne bezielende woorden doen hooren, waardoor Indië zooveel nauwer tot Nederland zal worden gebracht, waardoor liefde, belangstelling, vertrouwen, de grondslagen zullen worden van een vereend streven naar eene hoogstaande kolonisatie, tot heil van Indië en óók van Nederland.

E. von BOSE.

IV. Van de Afdeeling Breda en Omstreken:

Voorloopige mededeeling.

In begin Februari a.s. zal het lid der 2e Kamer van de Staten-Generaal de Heer W. H. BOGAARDT voor de leden der Vereeniging en die der *Katholieke Kring* eene **Causerie** houden over: **Java en den Javaan**, in het gebouw van den „Katholieken Kring", **Reigerstraat**, *Breda*.

Pers-kroniek.

De Nieuwe Arnh. Cour. *over de grensscheiding tusschen Brazilië en Suriname. — De* Nieuwe Rott. Cour. *over non-activiteit van Ind. kapiteins. — Behandeling van koelies in de Ombiliën-mijnen. — De heer Loebèr Jr. over eene reis van Franz Heger in Ned.-Indië in de* N. R. Ct. *— Een artikel in hetzelfde blad over eene tentoonstelling van bamboe-snijwerk in het Rotterdamsche Museum van land- en volkenkunde.*

De Nieuwe Arnhemsche Courant schrijft over de grensscheiding tusschen Brazilië en Suriname o.m. het volgende:

„De goedkeuring van het met de Vereenigde Staten van Brazilië gesloten tractaat beteekent inderdaad, dat Nederland aan Frankrijk prijs geeft het gebied gelegen tusschen de Itanie en de Marowijne-kreek; aan Engeland dat ingesloten door de Nieuwe Rivier, de Coeroeni en het Acarai gebergte.

Grondslag van dit traktaat is toch de overeenkomst gesloten door Brazilië met Frankrijk en Engeland, waarbij de Itanie en de Coeroeni als grensscheidingen voor Nederl. Guyana zijn aangenomen; op Britsche en Fransche kaarten komen deze dan ook voor.

Eenige jaren geleden is in de Tweede Kamer, naar aanleiding van de Britsch-Braziliaansche overeenkomst hierop de aandacht gevestigd en de Regeering uitgenoodigd daartegen op te komen. Of dit geschied is, weten wij niet; de inhoud van het traktaat doet het tegendeel vermoeden. Maar in ieder geval achten wij het onraadzaam, Nederland tot iets te verbinden, alvorens men alle gevolgen van eene dergelijke overeenkomst geheel kan overzien, wat thans niet het geval is.

Allereerst dient uitgemaakt, welke rivieren als de bovenloop der Marowijne en der Corantijn moeten worden beschouwd, de Itanie of de Marowijne-kreek, de Nieuwe Rivier of de Coeroeni. Eerst daarna zal men tot de vaststelling van de Zuidgrens van Suriname kunnen overgaan, waarbij het dan, met het oog op de onbekendheid met dit deel van het binnenland, overweging zou verdienen, te handelen als op Nieuw Guinea is geschied, ter bepaling van de grens tusschen het Britsche en het Nederlandsche gedeelte."

Ten slotte merkt het orgaan op:

„De waarschijnlijkheid bestaat dus dat het gebied, hetwelk men thans klakkeloos zou prijsgeven, later zal blijken groote waarde te bezitten. Er bestaan daaromtrent oude legenden; maar ook zonder daarmee rekening te houden, mag men als nagenoeg vaststaande aannemen, dat dit gebied rijk, is aan rubberboomen, zoo niet aan andere rijkdommen welke slechts op ontginning wachten.

De Tweede Kamer zal wèl doen door dit alles ernstig te overwegen."

* * *

Het opvallend verschijnsel doet zich voor dat elke mail het bericht brengt van in Indië terugkeerende kapiteins der infanterie, die, wegens overcompleet in hun rang, op non-activiteit worden gesteld, en daar staan slechts weinig vermeldingen tegenover van kapiteins, welke uit die non-activiteit weer in activiteit hersteld zijn.

De Nieuwe Rotterdamsche Courant heeft deze zaak eens onderzocht en geeft er de volgende verklaring van:

„Door de drukke actie en vele vermoeienissen in verschillende deelen van den archipel, voornamelijk in Celebes, waren medio 1906 vele officieren tijdelijk ongeschikt voor den velddienst geworden, en zochten herstel van gezondheid of krachten in een verlof, doorgaans in een koel klimaat. Niettegenstaande dit aantal zeer groot werd en zeer op den dienst drukte, behielp men zich in de garnizoenen buiten het oorlogsterrein zoo goed en zoo kwaad als het ging. Luitenants vervulden den kapiteinsdienst, in den luitenantsdienst werd voor zooveel noodig door onderofficieren voorzien. Toen kwam de order tot gereedmaken voor de expeditie naar Bali. Het ging niet aan, de compagnieën reeds bij het uitzenden onder bevel van een luitenant te stellen en ze nog incompleet aan luitenants te laten tevens. Daarom werd om bespoedigde uitzending uit Nederland van luitenants verzocht en werden de 16en Juni ineens 30 kapiteins boven de formatie aangesteld; een maatregel die uit den aard der zaak van tijdelijken aard moest zijn.

De Bali-expeditie verliep voorspoedig, en de begrooting voor 1907 trok geen bedrag meer uit voor kapiteins boven de formatie; daarom is het legerbestuur nu doende het overcompleet zoo spoedig mogelijk te doen insmelten. Dit echter gaat niet gauw. Voor de openkomende kapiteinsplaatsen vallen eerst zij in, die in Indië met verlof waren, en daarna pas zij, die uit Nederland aangekomen zijn en in afwachting op non-activiteit zijn gesteld. Is zoodoende de normale toestand verkregen, dan zal het weer een eerste luitenant beschoren zijn tot kapitein bevorderd te kunnen worden.

Het is voor de kapiteins, die na een duren verloftijd in Indië terugkeeren, een tegenvaller, lang — men schat het op wel zes maanden — op non-activiteits-traktement en in niets doen te moeten blijven."

* * *

De Locomotief kreeg uit Sawahloento een schrijven over de manier, waarop Javaansche koelies worden behandeld in de Ombiliën-kolenmijnen. Daarin leest men:

Ongelukken en doodslag komen dikwijls voor, al hoort de buitenwereld er niet veel van. De Europeesche opzichters behooren niet tot de élite der maatschappij en een „gebroken" arm is wel eens in waarheid een kapotgeslagen arm. Een mijnwerker uit Limburg die al te nauwgezet was met veiligheidsmaatregelen bij het uitgraven, waardoor het werk onder zijn leiding niet vlug genoeg opschoot, werd door een minder kieskeurig opzichter vervangen. Maar onlangs had weder een aardstorting plaats, waarbij twee koelies gedood en verscheidene gewond werden. Geen haan kraaide er naar, zelfs de ingezetenen te Sawahloento hoorden er slechts van bij geruchte.

Men vraagt nu of de invoering van de nieuwe Mijnwet daarin verbetering zal brengen. Een wet echter kan wel in een algemeenen toestand verbetering brengen, maar kan tegen individueele hardvochtigheid en onverschilligheid weinig doen.

De beschuldiging is ernstig genoeg, zegt de Controleur, om er nu eindelijk eens meer notitie van te nemen dan de autoriteiten tot dusver deden ten opzichte van dergelijke herhaalde klachten.

Het wegjagen van onwaardige blankofficieren is minstens even dringend noodig als het opjagen van een radja uit een klein rijkje. De ringgits voor 't eene belang benoodigd, mogen niet worden verkregen ten koste van het andere.

* * *

De heer J. A. Loebèr jr. schrijft aan de Nieuwe Rotterdamsche Courant:

„Van de reis, die de bekende directeur van het Weener Hofmuseum Franz Heger in Ned.-Indië gemaakt heeft, is een kort verslag verschenen.

Oorspronkelijk stond deze reis in de Nederlandsche koloniën niet op het programma. Het zou eerst een reis om de wereld worden, waartoe de rondreis van een Oostenrijksch oorlogsschip goede gelegenheid bood. Aan boord van dezen bodem werd een bezoek gebracht aan Ceylon en aan Java. Tijdens dit reisje ontving de heer Heger telegrafisch bericht, dat door het uitbreken van den Russisch-Japanschen oorlog het Oostenrijksche oorlogsschip onmiddellijk naar de Chineesche wateren vertrekken moest en de beraamde reis om de wereld dus in duigen viel. De heer Heger besloot toen zijn aandacht uitsluitend aan den Indischen Archipel te wijden.

Zijn eerste tocht gold de Vorstenlanden en de Hindoe-oudheden op Java. Te Djokja woonde hij een Garebeg besar bij en vond gelegenheid onder leiding van den resident en eenige andere heeren het volksleven en vooral de kunstnijverheid te bestudeeren. Dr. Groneman toonde hem het pamor-smeden bij krissen. Daar het meteoor-ijzer voor dit doel steeds zeldzamer wordt en men hoopt in nikkelen plaatjes een bruikbaar surrogaat te vinden, zijn door bemiddeling des heeren Heger door Alfred Krupp te Berndorf nikkelen lamellen naar Indië gezonden. Ook trof hij in Djokja bij den heer Dieduksman een groote collectie Javaansche oudheden en sieraden aan, die deze heer voor *f* 40.000 verkoopen wil. Dezelfde schonk reeds vroeger een fraaie collectie oud-Javaansche wapens aan het Weener Museum en het moet worden gevreesd, dat ook deze verzameling naar het buitenland zal verhuizen, hoewel het regeeringsreglement den uitvoer van oudheden verbiedt.

Natuurlijk werd ook het naburige Solo niet vergeten, terwijl in Garoet het Soendaneesche volksleven werd bestudeerd.

Hierop volgde de groote reis naar Timor, dat de heer Heger van Koepang tot Delhi doorkruisen wilde. Doch hier was het lot hem niet gunstig. De natte moesson wilde maar niet eindigen en hevige malaria noodzaakte den geleerde, zich tot het landschap Amarasi te beperken. Hier en in Koepang verwierf hij een groot aantal tibaq's, zoodat het Weener Museum, na het Leidsche, de grootste collectie van deze bamboe-kunst bezit. Ook weefsels van Timor, Roti, Soemba en Sawoe werden verkregen.

Op de terugreis vertoefde hij geruimen tijd op Bali, o.a. in gezelschap van den schilder Nieuwenkomp. Zeer roemt hij dit interessante eiland, en hij betreurt het terecht, dat de kennis van Bali zoo ontzaglijk te wenschen overlaat. Van Bali ging de reis naar Soembawa,

dat nog minder dan Bali bekend is. Veel belangrijks schijnt hij bij zijn reizen door Bima en Dompo niet gevonden te hebben. Alleen vermeldt hij, dat de Islam in Dompo zoo machtig is geworden, dat de vrouwen het gezicht sluieren en zich sterker dan op Java van de mannen afzonderen.

Op de terugreis naar Java maakte hij kennis met den gezaghebber W. de Jong, die in het bezit was van een buitengewoon belangrijke collectie ethnografica van primitieve Papoea-stammen, die later voor een groot deel aan het Weener Museum geschonken is. Nu gunnen wij gaarne mooie aanwinsten aan een buitenlandsch museum, maar gaat het niet te ver, als een Nederl.-Indisch ambtenaar, die in opdracht zijner regeering op lands kosten in zekere landstreek reist en daardoor in de gelegenheid is, verzamelingen aan te leggen, deze zóó maar aan een buitenlandsch museum schenkt? Gelooft men, dat een Duitsch of een Engelsch ambtenaar zóó handelen zoude? Door deze overdreven welwillendheid zijn reeds veel ethnografische schatten naar het buitenland verhuisd en van een contra-beleefdheid tegenover Nederlandsche musea van buitenlandsche ambtenaren bespeurt men weinig!

Op Java bezocht de heer Heger via Djokja het Tengger-gebergte en Blitar, om daarna in Batavia het bekende museum uitvoerig te bestudeeren, waarover in het verslag een aantal opmerkingen opgenomen zijn.

Dat de indeeling van het Museum op het bekende groepen-systeem berust, wordt scherp door hem gewraakt. En eenigermate met recht! Een ethnografisch museum moet allereerst ethnografisch gerangschikt zijn, d.i. volgens de volksstammen of de meer en minder verwante volksgroepen. De Indische Archipel vormt geen „einheitliches Ganzes" en kan dus niet volgens het eerste systeem behandeld worden. Alleen vergeet de heer Heger, dat het bij een overrijk Museum als het Bataviasche zeer goed mogelijk zou zijn het ethnografisch karakter tot zijn recht te doen komen, en daarnevens groepen te vormen, die bepaalde verschijnselen toelichten.

Evenzoo betreurt hij, dat de Indische Regeering, die uit den Plantentuin te Buitenzorg een wetenschappelijke instelling van buitengewone waarde wist te vormen, ook deze inrichting niet direct onder hare hoede neemt. Een wetenschappelijk personeel, zooals voor dit museum zeer noodig is, kan nimmer door een particulier genootschap onderhouden worden. Ook is het zeer noodig, dat men op deskundige aanvulling bedacht zij. Jaarlijks verdwijnt de oude cultuurtoestand in den Indischen Archipel, en hoewel talrijke verzamelingen bij het museum inkomen, blijven er toch vele leemten over, die systematisch aangevuld moesten worden.

Ook deze klacht zal men moeten toestemmen! Sinds jaren zijn deze prachtige verzamelingen overgelaten aan de welwillendheid van particuliere personen en eerst met de komst van wijlen Mr. L. Serrurier is eenige orde gekomen. Na zijn overlijden heeft zijn weduwe mevr. M. Serrurier-Ten Kate het reuzenwerk op zich genomen, die taak te voltooien. Wat dit beteekent, kan men afleiden uit het aantal voorwerpen, die nu ongeveer tot 13.000 gestegen zijn. Deze te catalogiseeren en nieuw op te stellen, bijna zonder eenige hulp en dat in een tropisch klimaat, dat deze verdienstelijke vrouw reeds meermalen aangegrepen heeft, is wel een arbeid, die meer medewerking verdient."

*
* *

In het Museum voor Land- en Volkenkunde te Rotterdam is gereed gekomen de tentoonstelling van versierde bamboe uit den O.-I. Archipel. Meer dan tweehonderd stuks zijn er, van Sumatra, Java, Soemba, Timor, Borneo, Celebes, Halmahera en Nieuw-Guinea. Ten behoeve dezer tentoonstelling, die de eerste op dit gebied is, ontving het Museum een aantal voorwerpen in bruikleen ter aanvulling van hetgeen deze instelling zelve bezit.

„Al staat, schrijft de Nieuwe Rotterdamsche Courant, bij deze tentoonstelling de versiering van de bamboe uitsluitend op den voorgrond, toch is het interessant te zien, wat de inlanders van dit materiaal hebben gemaakt. Dat men de holle schachten van deze rietplant voor pijlen en kokers gebruikt, ligt voor de hand; minder het gebruik voor pijlpunten, die als wapen gevaarlijker zijn dan de ijzeren punten. Aardiger gevonden zijn de kammen, die in het Oostelijk deel van den Archipel gemaakt worden; het stuk bamboe is in een aantal tanden gespleten, terwijl het verder splijten belet wordt door een sterk omsnoeren van het voorwerp. Vermoedelijk door weeken worden deze tanden wijd uit elkaar gespreid en bij een kam uit N.-Ceram is het bovenstuk sierlijk omgebogen. Dan komen de muziekinstrumenten, mond- en neusfluiten, vogelfluiten met een verlengstuk, die bedriegelijk het geroep van den woudduif nabootsen en door de Dajak's op de jacht aangewend worden. Ingénieus gevonden is de bamboe-cither, waarvan hier een Batak'sch exemplaar aanwezig is. Het is een dik stuk bamboe, van knoop tot knoop; een breede spleet in het midden vormt het tot klankbord. Nu zijn aan de buitenzijde smalle repen zoo afgespleten, dat ze aan de uiteinden, tegen den knoop nog bevestigd zijn en door het onderschuiven van stukjes hout kan men deze „snaren" stemmen. De hierop voortgebrachte klanken hebben dat diep-sonore, dat den Indischen houtinstrumenten zoo eigen is.

Van het bamboe-ornament uit onzen Archipel geeft deze kleine tentoonstelling een goed overzicht. Er zijn eenige fijn gegraveerde Batak'sche kokers met teer spiraalornament bedekt. Die van de Karo-Batak's toonen meer gesneden, dus dieper liggend ornament en een koker van de Gajoe's, evenzoo behandeld, sluit ornamentaal duidelijk bij de Batak'sche aan. Van Padang zijn er eigenaardige kokers, die door de schuine facetten van het diepe snijwerk een eigen plaats onder de Indische innemen. In stompe driehoeken gerangschikt, in weelderige bladranken hangt dit ornament van de bovenzijde af, terwijl de onderzijde van den koker blank blijft. Met hun deksels van filigrain, welks witte kleur mooi teer doet bij de gele bamboe, zijn deze kokers het eerst en het meest van allen bekend geworden.

Van de ingebrande bamboeversieringen, die veel op Sumatra, vooral in Palembang, voorkomen, vinden we hier ook van Borneo exemplaren, vermoedelijk van Maleiers afkomstig. Het zijn echter primitieve versieringen, niet te vergelijken met het mooie snijwerk, dat op ditzelfde eiland wordt gemaakt. Een grootere collectie is er van de Wester-Afd., welwillend door de gemeente Delft afgestaan. Dit zijn wel nieuwe exemplaren en indertijd op last van den resident Bakker vervaardigd om een overzicht te geven van het bamboe-gebruik, maar juist hierdoor hebben we het buitenkansje, een overzicht te krijgen van het gemengde Maleisch-Dajak'sche ornament, dat op deze kokers goed vertegenwoordigd is. Zonder deze belangstelling voor het gebruiksvoorwerp zou onze kennis van het versierde voorwerp onvolledig moeten blijven. Maar dit is een zeldzame uitzondering! Over het algemeen heeft het gebruik van een bamboekoker de overhand in de gebruikelijke belangstelling gehad en zoozeer, dat men veelal vergeten heeft verschillend versierde kokers te verzamelen. Eén of twee pijlkokers waren voldoende als type van dit wapentuig, doch de wandenversiering, die soms op deze kokers voorkomt, daarvan zag men de waarde niet in!

Maar hoe interessant dit snijwerk uit de Wester-Afd. ook is, in achevé haalt het niet bij dat uit Centraal-Borneo. Dit vormt het hoogtepunt onder al het Indische snijwerk, is technisch en ornamentaal bijna volmaakt te noemen. Hoezeer de Dajak's het primitief materiaal weten op te werken, toont een kam van de Kantoek's, een klein stuk bamboe met delicaat spiralen-ornament besneden en met drakenbloed rood geverfd. Dit is inderdaad een luxe arbeid geworden, iets zoo fijn als geciseleerd metaal! Ook van de Kajan's en Poenan's zijn enkele kokers, waarvan de eerste het mooist bewerkt zijn. Echter moest Borneo toch onvolledig blijven; de schatten, die door de Borneo-expedities in de laatste jaren loffelijk saamgebracht zijn, berusten in het Leidsche Ethnografisch Museum.

De kokers van Celebes en Halmahera zijn belangrijk minder waard. De laatste zijn alleen interessant door hun bewerking; een gedeelte van de bamboehuid is weggeschaafd — ook iets, dat op Borneo onder de Kantoek's voorkomt — en dit gedeelte is met een soort lijmverf rood gekleurd. Het heeft dus niet die mooie, diepe kleur, die op Borneo zoo algemeen met het drakenbloed verkregen wordt.

Dan komen de Timor-kokers en die van Nieuw-Guinea! Met Batak'sche en Dajak'sche geven deze de vier voornaamste uitingen van bamboe-ornament in den Indischen Archipel. Met groote vaardigheid zijn deze tibaq's besneden en de nabewerking met zwarte was, die het uitgesneden gedeelte kleurend invult, acheveert deze voorwerpen bijzonder. Tal van mooie ornamenten zijn aan te treffen.

De Papoea-kokers zijn technisch grover bewerkt. Ornamentaal kan dit eiland echter nog vele verrassingen brengen. Van de Humboldbaai zijn hier kokers met eenvoudig ornament, dat als 't ware stroomlijnen vormt. Die van de Geelvinkbaai zijn daarentegen zeer gedetailleerd; met een eenvoudig spriraal-motief is overvloedig gewerkt, zijn allerlei variaties aangebracht.

In den regel zijn deze kokers wel wat warrelig van doen, onrustig door het onregelmatig gebruik van hetzelfde motief en door het ontbreken van grootere, rustgevende vlakken. De mooie collectie, door dit museum onlangs verkregen en door den directeur in Elseviers Maandschrift behandeld, bezit hoogere kwaliteiten. Allerlei menschenfiguren, als de bekende Soembaneesche met de handen omhoog staande of geplaatst in prauwen vormen de hoofdmomenten in de versiering, terwijl het bovengenoemd spiraalmotief als bijwerk het fond vult en aldus goede diensten doet. Zeer te wenschen zou het dan ook zijn, dat men bij de tegenwoordige Nieuw-Guinea-expedities het loffelijk voorbeeld van prof. Nieuwenhuis wilde volgen. Ook ginds in de binnenlanden zou veel belangrijks op sierkunstgebied aan te treffen zijn. Deze nooit gedachte ornamentiek uit Papoea-landen levert het onverdacht bewijs!"

Oost-Indische Berichten.

De spoorwegbrug te Ngoedjang. Van deskundige zijde vernemen wij, schrijft het Bat. Nbl., dat de spoorbrug bij halte Ngoedjang, in de lijn Kediri-Toeloengagoeng, even vóór laatstgenoemde plaats, omstreeks 1882 is gebouwd. Bij den bouw is men bedacht geweest op Bandjirs, want de Kali Brantas staat juist in die streken bekend wegens haar bandjirs. In 1872 o. a., na de voorlaatste uitbarsting van den Kloet, op de hellingen van welken berg de Brantas ontspringt, is bij Ngoedjang een gewone brug in minder dan geen tijd weggeslagen, zóó dat men er niets van terug vond.

De spoorwegbrug nu is een vakwerkbrug van 81 meters lengte, met drie spanningen elk van 25 meters. Aangezien de rivierbodem bij zoovele onzer rivieren, grootendeels uit los zand bestaat, heeft men voor de fundeering der stroompijlers een stevig paalwerk tot twee-en-een-halven meter beneden den rivierbodem gedreven, waartusschen een betonstorting is aangebracht. Op dezen stevigen grondslag zijn de pijlers opgemetseld met een bovenvlak-breedte van drie meters, zoodat zij, tezamen met de betonstorting, een massa vormen van ettelijke kubieke meters, die niet licht van haar plaats te krijgen is.

Dat nu, na bijna een kwart eeuw, een pijler voor het geweld van het water wijkt, is vermoedelijk ook al een der naweeën van de jongste Kloeteruptie. Zooals bekend, zijn bij de uitbarsting een aantal ravijnen met zand opgevuld geraakt; en ieder herinnert zich nog levendig de vrees, dientengevolge te Blitar gekoesterd voor een dier alvernielende l a h a r s, zandbandjirs, als den een of anderen dag te zware regens de rivieren buiten hare oevers zouden doen treden. Vermoedelijk is de pijler niet bestand gebleken tegen den al te overvloedigen afvoer van vulkanisch zand, door de Brantas sedert de uitbarsting afgevoerd. Of — een andere mogelijkheid — de rivierbodem is onder de betonstorting langzamerhand uitgeschuurd, zoodat de pijler als het ware door het water wordt weggeschoven.

Hoe het zij: het is voor de Staatsspoorwegen een leelijk koopje. De in de nabijheid gelegen waterstaatsbrug kan uit den aard der zaak slechts tot op zekere hoogte aan het spoorwegverkeer dienstbaar gemaakt worden. Langdurige vertraging is het natuurlijk gevolg, — en het zal nog moeten blijken of men met een nieuwen pijler van dezen tegenvaller af zal zijn, dan wel of de spoorbrug verplaatst moet worden, wat veel tijd en geld kost.

Suiker-syndicaat. Te Djokja is een algemeene vergadering gehouden door het departement Djokja van het algemeen suikersyndicaat.

Aanwezig waren, volgens M a t a r a m, een negental leden. De president las een tweetal brieven voor, een van den directeur van het partement van landbouw prof. dr. Treub en een van het dagelijksch bestuur van het suikersyndicaat.

In het schrijven van genoemden departementschef werd het dagelijksch bestuur van het syndicaat van suikerfabrikanten namens de regeering aangezocht om als adviseerend lichaam haar alle gewenschte inlichtingen te willen verstrekken. Het tweede schrijven van het dagelijksch bestuur behelsde het antwoord op het schrijven van den directeur.

Het bestuur deelde daarin mede dat het op de vraag van de regeering bevestigend had geantwoord.

Hierna deelde de president mede dat in Maart of April a. s. een suikercongres te Soerabaja zal worden gehouden.

Aan de orde kwam de bestuursverkiezing. Gekozen werden: de heeren van Koetsveld, Enger en Pijnacker-Hordijk. Aangezien de heer Enger met verlof naar Europa is vertrokken, wordt in diens plaatst tijdelijk benoemd de heer de Kanter.

Een der leden vroeg aan het bestuur of hij in de contributie voor het syndicaat, welke thans is vastgesteld op ƒ 300 per jaar niet wat billijker zou kunnen worden aangeslagen, bewerende dat hij ruim ƒ 1 per bouw contributie betaalde, terwijl ondernemingen van 1000 en 1200 bouws ook niet meer dan ƒ 300 per jaar betaalden, dus slechts ƒ 0.25 per bouw.

De president beloofde een en ander op een bestuursvergadering te zullen bespreken.

Een onuitgebroken opstootje op Lombok. Als een bloem tusschen allerlei onkruid, schrijft het N i e u w s v. d. D a g v a n N e d.-I n d i ë, vinden wij te midden van onbeduidende gewestelijke verslagen een dat interessant is, en ons inlicht omtrent een onbekend gebleven beweging in Noord-Lombok, die weliswaar vóór haar geboorte gesmoord is, maar toch als een aanwijzing voor buitenbezittings-possibilities haar waarde heeft.

De kampong Telaga Bagé wordt ons genoemd als de oorsprong van het verzet. Hier hadden vier mannen de leiding in handen genomen. Datoe Bini, een juffer die in lang vervlogen dagen „als vorstin van Soembawa invloed over Lombok uitgeoefend heeft" — aldus het officieele taaltje —, had door een medium een ouden heer, de noodige bevelen gegeven. Eigen rechtenheffing blijkt punt één te zijn geweest op het vorstelijk programma en, hadden onze bestuursambtenaren het niet belet, dan zou met de uitvoering welhaast een aanvang zijn gemaakt.

Op 27 October — dus anderhalve maand geleden — togen de assistent-resident van Lombok en de controleur van West Lombok met 20 gewapende politiedienaren op weg om de getrouwe volgelingen van de doode vorstin onschadelijk te maken. In den vroegen morgen van den 29sten gebeurde dit. Eén die trachte te ontkomen en een ander, die raar deed met een getrokken kris, werden door klewangslagen gekalmeerd.

Een erg eenvoudige blussching van het vuur, dat smeulde. Maar weer is gebleken, dat overal in den archipel gemakkelijk van die kratertjes kunnen ontstaan, zoodat zelfs in de rustigste streken waakzaamheid van overheidswege geen overtolligheid is.

Verkoop van Kenajan. De djokjasche correspondent van de N w e S o e r a b. C r n t., blijkbaar welingelicht, knoopt aan het bericht, dat de onderneming Kenajan door de Cultuur-maatschappij is overgenomen, de volgende beschouwing vast.

„Voorzeker is dit de beste oplossing en de Cultuurmaatschappij zal wel nimmer spijt hebben over deze transactie, want hoe arm de opgezetenen van Kenajan thans ook zijn, men moet respect hebben voor hun werkkracht, zoowel als voor hun lankmoedigheid. Na al hetgeen er verleden jaar met die opgezetenen van Kenajan is voorgevallen en waarbij toen duidelijk aan het licht is gekomen hoe slecht zij betaald werden voor den zwaren arbeid, dien zij dag in dag uit hadden te verrichten, om bovendien voor de kleinste futiliteit zoodanig beboet te worden, dat hun gering loon niet eens toereikend was om de boete te betalen, bleven die menschen toch maar werk verrichten, toen hun de nieuwe exploitatie-regeling in het vooruitzicht was gesteld.

Die exploitatie-regeling, waarvan de Kenajaners gouden bergen verwachtte, kwam tot stand, dat is te zeggen op het papier, doch de bevolking bleef in even slechte conditie als voorheen, omdat die imperatief gestelde regeling niet door den beheerder op de bevolking werd toegepast en de betaling even onvoldoende bleef als voorheen. Bij drommen liepen die zwaar beproefde mannen toen naar hun regent, zoodat de zaak opnieuw door den resident werd onderzocht. Bij dit onderzoek, waarbij de resident den beheerder van Kenajan nadrukkelijk te kennen gaf, dat de exploitatie-regeling niet was nageleefd; dat de bevolking veel te slecht betaald werd en hun klagen alleszins gemotiveerd was, heeft de beheerder van Kenajan zich wel is waar op vrijmoedige wijze verdedigd, doch moest hij toch den aftocht blazen, daar de thans tot stand gekomen transactie met de Cultuur Mij hoofdzakelijk het gevolg is van dat onderzoek.

Pro forma heeft men de eer aan den tegenwoordigen beheerder gelaten, door dezen te vragen of hij onder den nieuwen eigenaar nog beheerder wilde blijven.

Bij de bevolking van Kenajan is het aanstaand aftreden met vreugde vernomen van inlandsche ambtenaren, die daarmede nieuwe klagers tot kalmte hebben weten te brengen.

De aanvankelijk aangewezen opvolger van den tegenwoordigen beheerder van Kenajan, zijnde een gewezen administrateur van een tabaksonderneming, een man die uitmuntend met de bevolking weet om te gaan en meer dan eens door verschillende residenten in commissie is benoemd om agrarische kwesties te onderzoeken, heeft na een kort samenwerken met den tegenwoordigen beheerder van Kenajan, hals over kop de onderneming verlaten, omreden deze rechtvaardige man — zooals men mij verzekerde — het geen dag langer wilde aanzien, dat de bevolking zóó behandeld werd, gelijk tot nu toe nog geschiedt. Dit is toch een sterk stukje, niet waar?

Kenajan gaat intusschen een nieuwe toekomst tegemoet, waarmede de straatarme en tot het uiterste toe beproefde bevolking van Kenajan van harte dient te worden geluk gewenscht."

De eerste gemeentebelasting. Op het convocatiebiljet voor de Zaterdag 1 December te Padang gehouden vergadering van den gemeenteraad kwam voor het punt:

„Regeling der contributie aan het stadsfonds van niet-Inlanders."

Deze uitdrukking sluit in zich, zegt de S u m a t r a-b o d e, behalve de reeds bestaande den vreemden Oosterlingen opgelegde verplichting tot betaling aan het stadsfonds, een contributie op te leggen aan Europeanen. En uit de toelichting, welke de voorzitter van den gemeenteraad gaf, blijkt dan ook, dat het

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XX.

Despini praatte buitengewoon druk.

„Gisteren", vervolgde hij, „doken hier onrustbarende geruchten op omtrent gewapende horden, die de stad naderden.

Ik hoorde er in den middag voor het eerst van. Terstond na den eten ging ik in de boot naar de Ras Noengua en bezwoer den missionaris, met mij mee naar de stad te komen. Hij lachte over mijn ongerustheid. Ik geloof, dat de scheiding van zijn boeken en opgezette dieren en herbariën hem erger toescheen dan iets anders, wat er met hem gebeuren kon. Zijn dochter wilde hij mij wel meegeven. Maar nu weigerde Marie weer, haar vader te verlaten. Ik wendde al mijn overredingskracht aan. Raad u eens, welk middel ik aangewend heb, om haar over te halen?"

„Nu?"

„Ik deed aanzoek om haar."

„O, mijnheer Despini!" riep Maleen verheugd.

„Ja, het was een hoogst romantische verloving. De vader zegende ons met tranen in de oogen.

En toen gaf zij toe. Wij pakten haar zaakjes bij elkander en kwamen hierheen. Ik heb mijn bruidje aan de goede zusters toevertrouwd. Daar heeft zij den nacht doorgebracht.

In den avond heet het opeens: De Missie staat in brand! Ik de boot in, en er heen geroeid. Van verre reeds zag ik het schijnsel van de vlammen. Het was een schrikwekkend en toch prachtig gezicht, als er vurige bossen palmstroo door de wind in de toppen van de kasuarinen gedragen werden en daar in de twijgen bleven hangen, als reusachtige lampions!"

„Die arme kasuarinen," zeide Maleen zacht.

„Aan land een woest gehuil," ging hij voort, „krijgsgetrommel en geknal van buksen. Kogels sloegen niet ver van mij af in het water. Ik maakte, dat ik terugkwam."

„Weet Marie het? . . ."

„Ja. Ik ben gisteren avond nog bij haar geweest. Zij is natuurlijk geheel buiten zichzelve. — Het leven in het klooster heeft ook niet veel aantrekkelijks voor het arme kind."

„Geen wonder," meende Maleen. „Zoo'n levendig ding, dat aan volle vrijheid gewoon is! Hoe denkt u over den tijd van het huwelijk, signor Despini?"

„Zoo spoedig mogelijk."

„Daar ben ik blij om. Dat is zeer zeker het beste. Van Beta is er verder niets gehoord?"

„Tot nu toe niet. Misschien is hij in gevangenschap geraakt en hoopt de bende op een hoog losgeld."

„Het is te hopen."

Maleen zag in gedachten voor zich heen. Toen hernam zij:

„Als u wilt, zal ik Marie tot uw bruiloft bij mij in huis nemen."

Despini werd verlegen.

„Ik dank u wel zeer voor uw groote goedheid, Madame, maar . . . . ik hoop, dat Marie tot onze kerk overgaat en daarom zou ik haar gaarne deze veertien dagen of drie weken bij de nonnen laten."

Maleen zweeg.

Velerlei gedachten gingen haar door den geest.

Wat zou Beta, de missionaris, zeggen van deze geloofsverwisseling? En was dit wel de eenige reden, waarom Despini Marie liever niet aan hare hoede toevertrouwde?

Met schrik dacht zij er aan, wat Joséphine haar over de praatjes in de stad verteld had. Zou haar goede naam zoo geleden hebben, dat zelfs met haar bevriende mannen een vrouw in haar zagen, aan wie men een jong meisje liever niet moet toevertrouwen?

Als een spooksel dook deze gedachte in haar op en deed haar sidderen van ontzetting.

. . . .

Despini had haar juist verlaten, toen Jördens heel opgewonden van een wandeling in de stad terugkwam.

„De Duitschers in Oekoefoeli zijn werkelijk vermoord," berichtte hij.

„Luitenant Witmann?!"

„Ja. Hij en zijn onderluitenant. De „Lorlei" is zooeven binnengeloopen. Oekoefoeli is in handen van de muiters. De „Lorlei" heeft gezien, dat van het posthuis noodsignalen gegeven werden, maar zij heeft niet geschoten en ook geen landing gedaan, omdat de commandant het bevel had, niet te schieten, tenzij hijzelf direct werd aangevallen."

Maleen sloeg de handen in elkander. Haar lippen trilden.

„Is zoo iets dan toch mogelijk!" murmelde zij.

Ook de kalme Jördens was zeer opgewonden.

„De missie aan de Ras Noengua is in de asch gelegd," vertelde hij verder. „En waarschijnlijk hebben zij onze plantage ook verwoest, die schavuiten. Ik geloof, dat wij aan u ons leven te danken hebben, mevrouw."

„Verder nog Jobstijdingen?" vroeg Maleen bitter.

„De consul heeft zware galkoorts. Ik ben zooeven op het consulaat geweest. Pater Dieudonné en de officier van gezondheid van de „Lorlei" waren er."

„Als wij allen dood zijn, dan zullen zij er in Duitschland wellicht ernst mee gaan maken," zeide Maleen mismoedig. „Eerder niet. Het loont de moeite niet. Lieve God, hoe is dit alles te verdragen.!"

Zij barstte plotseling in snikkend geween uit.

Treurig sloop Jördens heen.

„Als heden Chester maar niet komt," dacht Maleen. Zij zou zich al te zeer schamen.

In den middag liet zij een korf met vruchtenmarmelade, die zijzelf bereid had, naar het Duitsche consulaat brengen.

Zij wilde niet uitgaan.

Voortdurend kwelde haar de gedachte aan Witmann, den forschen, degelijken, beminnelijken Witmann! In welk een toestand had hij zich bevonden! Opgegeven, verlaten, verloren — voor de oogen dergenen, die de macht hadden hem te helpen!

Zij was zóó opgewonden, dat zij het nergens uithield. Rusteloos dwaalde zij van het eene vertrek naar het andere.

Bezoeken ontving zij niet. Dat „iedereen" liet informeeren naar haar welstand, viel haar niet op.

Eindelijk, tegen den avond, kwam Josephine d'Eltville. Maleen was intusschen gaan verlangen naar het gezelschap van een bevriend wezen, en ontving haar.

bedoeling is Europeanen te doen bijdragen tot het onderhoud der wegen binnen de gemeente. Tevens lichtte de voorzitter toe, dat de contributie niet gevraagd zal worden van officieren en andere binnen het militaire kampement wonende Europeanen. Zijn bedoeling was, zooveel mogelijk, nu vreemde Oosterlingen en Inlanders reeds betalen aan het stadsfonds, ook de Europeanen on an equal footing met die beide categoriën der bevolking te brengen.

Deze „bijdrage" der Europeanen schijnt de Padangsche raad geen „belasting" te willen noemen, maar het is er wel degelijk een: de eerste gemeentebelasting in Indië.

Een artilleristisch onderonsje. Het Bat. Nbl. schrijft:

Nauw teekenden zich de krijgsmasten van het engelsche smaldeel tegen den horizon af, of de Welkomstbatterij te Priok werd bezet. Als batterijcommandant fungeerde een korporaal der piekeniers. Van europeesch toezicht geen spoor. Genoemde titularis stond zijn ondergeschikten welwillend toe een strootje te rooken. En dit bij geopende beurstonnen! Elk artillerist weet dat vuren met los kruit veel gevaarlijker is dan vuren met scherp; speciaal het vuren uit de oude voorlaadhouwitsers. In Holland mag nooit geschoten worden dan onder toezicht van een officier en moet tevens een hospitaalsoldaat aanwezig zijn.

Het vuren ging vrij reglementeel. Wel werd herhaaldelijk vergeten de kardoeskokers te sluiten, maar wie daarop let is een kniesoor. Tot mijn verbazing werd alleen droog gewischt en daar een der drie kanonnen nog al eens uitviel, volgden de schoten elkaar veel te snel op.

Vermoedelijk is er buiten dien korporaal nog wel iemand anders verantwoordelijk. Als die eens tusschen twee druktes zijn batterij kon komen commandeeren, zou dit wel aan te bevelen zijn. Of wacht men op een afgeschoten arm, een ontplofte beurston (vochtige kardoeszijde vat zeer snel vlam) of een andere kleinigheid?

Werkstaking bij de Staatsspoorwegen. Te Tjiandjoer hebben onlangs de wisselwachters op het station der staatsspoorwegen het werk gestaakt.

Deze staking geeft weer een beeld van de wijze administratieve bepalingen bij de staatsspoorwegen. De wisselwachters moeten een half uur vóór het vertrek van den eersten trein, d. i. ongeveer te vijf uur 's morgens en een half uur na aankomst van den laatsten trein, d. i. over half zeven 's avonds, op het emplacement blijven. Daar evenwel hun dienst loopt van zes tot zes, hebben zij voor de meerdere uren steeds overwerkgelden genoten. Onder den drang van bezuiniging, de bekende zuinigheid van de eindjes kaars, is echter onlangs bij circulaire van den adjunct-chef der vierde afdeeling een eind gemaakt aan die extra-betaling. Het overwerk blijft, doch te enkele centen als belooning voor dien meerderen dienst, zijn ingetrokken. De staking te Maos schijnt niets geleerd te hebben! Gisteren middag om zes uur dan meldden de wisselwachters zich te zamen bij den stationschef en deelden deze mede dat hun dienst officieel was afgeloopen en dat zij derhalve naar huis gingen. Den volgenden morgen te zes uur zouden zij weer present zijn.

De stationschef was genoodzaakt de bediening der wissels voor de nog verwachte treinen aan onbekwame werklieden over te laten, want hij kon geen beslissing nemen: men neemt het hier in Indië zoo nauw niet met de veiligheid der reizigers.

Dadelijk werd naar Bandoeng geseind, met verzoek om maatregelen tot opheffing van den bestaanden stand van zaken.

En heden werden te Tjiandjoer de betrokken autoriteiten verwacht. Wat zij zullen bedisselen dient afgewacht te worden.

Maar het is hier toch de plaats om op te merken hoe een armzalige kruieniers-indruk weer gemaakt wordt door dat afnemen van eenige rechtmatig verdiende dubbeltjes van den arbeider, waar duizenden en duizenden worden besteed aan administratie, controle, dienstreizen en al wát de leiding der spoorwegen omvat.

Op de halten en stations der Preangerlijn, ook Buitenzorg, waar de lieden eveneens door den onbillijken maatregel zijn getroffen, verwacht men thans ook een staking. Hebben de menschen ongelijk? Van onwil, van een eisch om loonsverhooging of wat ook, is bij de arbeiders geen sprake. Zij vragen eenvoudig wat hun rechtens toekomt en wat hun door een malle en verderfelijke bezuinigingsmanie onrechtmatig wordt

(Nieuws v. d. Dag v. N.-I.)

Mislukte promotie. Eén der hoogst in de ranglijst staande luitenants der artillerie, wetende door particuliere berichten, dat enkele verlofsverlengingen en pensionneeringen in Holland waren afgekomen, tengevolge waarvan hij en een collega den kapiteinsrang juist zouden kunnen bereiken, had volgens het Bat. Nbld. er het geld voor over, en liet op zijn kosten om officieele bevestiging dier berichten telegrafeeren.

Die bevestiging kwam, de voordracht kon worden opgemaakt, doch daar kwam van Buitenzorg de vraag of de dienst ook gaande kon blijven, wanneer de beide heeren geen kapitein werden, op welke vraag natuurlijk toestemmend moest worden geantwoord; de voordracht werd toen als niet gedaan beschouwd. Promotie weg, geld weg!

En dank zij de uitstekend geregelde rechtspositie van den Indischen officier en het bestaan van een besluit, regelende bevordering, ontslag enz., staat men zoals het Bataviasche blad terecht opmerkt, daartegen absoluut machteloos.

Kinine-proef. Bij wijze van proef is voor de bevolking aan de schoutsetablissementen zwavelzure kinine verkrijgbaar gesteld afkomstig van de fabriek te Bandoeng en verpakt in tabletten van 5 stuks à *f* 0.05 en van 10 stuks à *f* 0.08 voorzien van gebruiksaanwijzing.

Aldus een politiebericht.

Bij wijze van proef, — maar een proef en een wijze zóó klein, zóó bureaucratisch eng, zóo putluttig gedacht, dat men tevoren deze proef een mislukking kan noemen.

West-Indië.

Waar in ons blad de aandacht moest worden gevestigd op een artikel in het Vaderland, waarin de mogelijkheid werd geopperd, dat de surinaamsche plantage-houder, den fieren Britsch-Indiër, engelsch onderdaan, zou ontzien, maar van de zachtmoedigheid van den Javaan, nederlandsch onderdaan hondsch misbruik zou maken, meenen wij het volgend, in Onze West voorkomend protest te moeten overnemen.

„Waar dergelijke ernstige beschuldigingen op zoo stelligen toon worden geuit, is het noodig — hoezeer het onderwerp een afgezaagd thema mag heeten — de zaak nader te bekijken, schreef Onze West.

Het is een opmerkelijk verschijnsel, dat terwijl Javaansche en Britsch-Indische immigranten onder dezelfde conditie in de kolonie vertoeven, van repatrieerende Javanen herhaaldelijk klachten worden vernomen omtrent de behandeling in Suriname, terwijl Britsch-Indiërs steeds hunne tevredenheid daarover betuigden.

De oorzaak van dit verschijnsel moet gezocht worden in den verschillenden aard der immigranten.

De door Het Vaderland bedoelde Javanen beklaagden zich over de geringheid van het loon in Suriname en de duurte der levensmiddelen. Dit is de reden, dat, zooals het bij eene vorige gelegenheid werd uitgedrukt: de Javanen „nog armer" in hun land terugkeerden dan toen zij er uittrokken.

Daargelaten dat het moeilijk is om „nog armer" te worden dan toen men niets bezat, moet worden toegegeven, dat over 't algemeen de terugkeerende Javanen weinig spaarpenningen uit Suriname medenemen.

Hiertegenover staat het feit, dat de naar Britsch-Indië terugkeerende immigranten steeds een aanzienlijk bedrag aan spaarpenningen en sieraden medenemen.

Toch bestaat er tusschen het gemiddelde loon per dagtaak van beide soorten immigranten weinig verschil. Dit blijkt uit de als bijlagen van het koloniaal verslag van Suriname opgenomen jaarverslagen van het Immigratie-departement, volgens welke deze loonen voor Britsch-Indische en Javaansche arbeiders respectievelijk bedroegen:

In 1900	*f* 0,66	en	*f* 0,66
In 1901	„ 0,66	en	„ 0,64
In 1902	„ 0,67	en	„ 0,64
In 1903	„ $0{,}67^5$	en	„ $0{,}64^5$
In 1904	„ 0,66	en	„ 0,66

Uit het bovenstaande blijkt, dat het loon per dagtaak voor beide categoriën van arbeiders vrijwel gelijk is. Van bevoorrechting of achterstelling derhalve geen sprake. De hoeveelheid dagtaken die geleverd wordt, is niet gelijk. Tegen 100 dagtaken van den

---

„Mijn lieve, beste Maleen, hoe gaat het je?" riep Josephine. Ben je wezenlijk gekwetst?"

„Gekwetst? Hoe zoo?"

Maleen wist niet hoe zij de vraag moest opvatten. Haar gevoelens waren zeer zeker gekwetst!

Josephine lachte.

„Niet eens een enkel schampschot, om je op te beroemen, arme ziel?"

„Maar wat bedoel je dan toch?"

„Maar iedereen heeft vandaag immers den mond vol over je avontuurlijken tocht? Men spreekt over niets anders, ondanks de sensationeele verloving van Despini en de verwoesting van de missie. Het heet, dat je in een gevecht gewikkeld bent geweest, naar rechts en links met revolvers hebt geschoten en zelf een verwonding aan je arm opgeloopen."

Nu moest Maleen ook lachen.

„In ons goede Oengoedja schijnen de geruchten met tropische weligheid te groeien."

„Ja, dat weet de lieve hemel!"

„Ik ben dan sinds gisteren een ijselijk interessante persoonlijkheid geworden?"

„Zeker. Ieder voegt nog een beetje toe aan het romantische van de situatie en aan je heldenmoed. Zoo zwelt de lawine."

„Je moest eens weten, wat een hazehart ik had, toen er uit de struiken op ons geschoten werd."

„Dat is dan toch waar!" riep Josephine.

Maleen gaf nu een waarheidgetrouw verslag van het gebeurde. Zij was in den grond toch wel over zichzelf tevreden en het doorgestane gevaar in het bijzonder maakte haar vroolijk.

„Is de nood voorbij, dan zijn die nooden zoet."

„Je hebt hoogst waarschijnlijk twee menschen gered! Dat is een genade, waarvoor je God kunt danken!"

„Als een mensch voor onze oogen in levensgevaar geraakt," meende Maleen, „dan moeten wij toch trachten hem te redden, en alle andere overwegingen moeten zwijgen — alle!"

En daarop vertelde zij, trillend en stamelend van agitatie, wat er in Oekoefoeli gebeurd was.

Toen zij met een diepen zucht zweeg, zeide Josephine ernstig:

„Laten wij den hemel dankbaar zijn, dat wij als vrouwen zijn geschapen. Als vrouwen genieten wij het voorrecht steeds aan de inspraak van hart en gemoed een beslissende stem te mogen laten."

„Tot nu toe heb ik het nooit gevonden dankbaar te moeten zijn, dat ik als vrouw op de wereld ben gekomen," zeide Maleen getroffen. „Ik begin nu te begrijpen, dat ook daarvoor reden kan wezen."

. . . .

Op Maleen's verzoek bleef Josephine soupeeren.

Maleen roerde van de gerechten bijna niets aan, daarentegen dronk zij veel Moeselwijn, in ijs afgekoeld, en werd voortdurend opgewekter. Op haar ingevallen wangen brandden roode vlekken en haar oogen glinsterden. Haar gelaat kreeg de eigenaardige witheid, die gewoonlijk de koorts aankondigt.

Zij sprak onophoudelijk: over haar man en Rainer, over den missionaris Beta en Marie, over Witmann, over den consul en over Krome.

Daarbij had zij een door den zendeling Beta samengestelde soewahelispraakkunst naast zich liggen, waarin zij van tijd tot tijd een blik wierp.

„Laat ik je pols eens voelen," sprak de Française. Maleen stak haar lachend de hand toe.

„Ik voel mij juist buitengewoon goed," zeide zij.

„Maar je hebt hard de koorts, kindlief."

„Onmogelijk! Als je wilt, dan zal ik je dadelijk een heele bladzijde grammaticaregels opzeggen. Ik ben bijzonder helder van hoofd. Mijn gedachten gaan nog gauwer dan een sneltrein."

„Het is toch zoo. Wij kunnen het terstond met den koortsthermometer nagaan."

Het instrument wees veertig graden.

Tegen haar zin liet Maleen zich naar bed brengen. En daar bleef zij weer vele dagen en nachten, gekweld door een vrij hevige galkoorts.

De mare ging, dat deze koorts in dien tijd onder de Duitschers in Oengoedja epidemisch was.

. . . .

Op een morgen lag Maleen geel, hologig, vermagerd en krachteloos op haar chaise-longue in de hal, na te denken, hoe zij den kerstavond zou vieren.

Het was de warmste tijd van het jaar.

Een kerstboom moest zij hebben. Jördens zou haar een vruchtdragenden wilden oranjeboom bezorgen. En als zij kracht genoeg verzamelen kon, wilde zij peperkoeken bakken.

Waskaarsjes had zij wel niet, maar dat deed er minder, die zouden door de warmte toch weggesmolten zijn.

Met angst dacht zij aan haar man. Geen tijding! En de geheele kust langs woedde de opstand! Zij, die zich in het binnenland bevonden, waren eenvoudig van de wereld afgesneden.

Zij wist niet of hij leefde, of dood was. Wellicht hadden de zwarten hem vermoord, evenals den missionaris Beta, dien men in het niet verbrande deel van zijn huis gevonden had, van messteken doorboord — een lijk. Misschien ook was George in gevangenschap geraakt. Deze gedachte kwelde haar het meest.

Zij martelde zichzelf met verwijten. Nu strafte de hemel haar, omdat zij haar goeden, lieven man belogen en bedrogen had!

„Als ik hem in dit leven nog weerzie," sprak zij bij zichzelf, „dan zal ik hem met al mijn kracht liefhebben en aan niets meer denken, dan wat hem genoegen kan geven. Ik wil goedmaken, wat ik tekort gekomen ben jegens hem, ja, waarlijk. Lieve God, zend hem mij terug!"

Toen dwaalden haar gedachten weer af naar den kerstboom.

Goudgele sinaasappelen zouden aan de takken hangen, van de bittere, wilde soort. De zoete, die men at, werden geoogst, terwijl zij nog groen waren, omdat zij anders uitdroogden. Maar de bittere mochten vrij goudgeel worden.

En verder? De peperstruik beneden in den hof was van boven tot onder met hoogroode peulen bedekt. O, die zouden goeddoen aan den kerstboom.

Zij verheugde zich zóó over deze invallende gedachte, dat zij terstond eens moest gaan zien.

Moeizaam stond zij op. Wankelend, met knikkende knieën en zinkende krachten sleepte zij zich de steenen trap af naar den tuin, waar onder bloeiende boomen en machtig gebladerte, de springbron klaterde.

Daar stond de peperboom. Hoe schitterden zijn roode vruchten!

En welk een bloesempracht had zich sedert den nacht weder ontsloten aan de met groene gewassen bekleede muren! Wat een kleuren! Wat een geur!

(*Wordt vervolgd.*)

Javaan, levert de Britsch-Indiër 125. Hier komt dus het eerste verschil aan den dag: de Britsch-Indiër is *ijveriger*, en verdient daardoor in doorsnede meer dan de Javaan.

Daarbij komt, dat de Britsch-Indiër weinig behoeften heeft en spaarzaam van aard is, terwijl de Javaan verkwistend is en in hooge mate de slaaf van zijn speelzucht.

De spaarzame aard van den Britsch-Indiër en het verkwistend karakter van den Javaan, komen treffend uit waneer beiden bij het sluiten van hercontract de gebruikelijke premie van *f* 100 ontvangen. Regel is, dat de Britsch-Indiër deze premie geheel of gedeeltelijk bij zijn spaarpenningen voegt, terwijl de Javaan in enkele dagen het geld er door brengt. Men zegt, dat die neiging van den minderen Javaan om al wat hij heeft zoo spoedig mogelijk op te maken, het gevolg is van het régime van uitbuiting in zijn land. De mindere man schijnt daar gewoon te zijn, om wat hij teveel heeft, spoedig (door leening, afpersing, enz.) in de beurzen van anderen te zien verdwijnen.

Door het bovenstaande wordt de meerdere welvaart van den Britsch-Indischen immigrant — bij volkomen gelijke behandeling en gelijke rechten in de kolonie — alleszins verklaarbaar. De herhaalde klachten van terugkeerende Javanen moeten dan ook o.i. als een psychologisch verschijnsel worden opgevat, eenzelfde verschijnsel als bij menschen die, door eigen schuld achteruitgegaan, steeds in hunne ontstemming anderen daarvan de schuld geven.

Tot de vrijwel chronisch geworden klachten van de Javanen, behoort ook die betreffende het uitrustingsgeld dat bij terugkeer van hen gevorderd wordt. De Nederlandsch Indische regeering heeft zich inderdaad meermalen de tolk gemaakt van deze klacht, betoogende dat het betalen van een uitrustingsgeld een onverplichte last is, welke den immigranten wordt opgelegd.

Terecht is echter hiertegen aangevoerd, dat het contract met de immigranten gesloten, hun recht geeft op vrijen terugvoer, voor de reis. In dien zin rust geenerlei verplichting op Suriname.

De usance is echter, dat het Gouvernement zich met de zorg voor de uitrusting belast, en dit uitsluitend in 't belang van den immigrant. De immigrant ontvangt daardoor een degelijke uitrusting voor weinig geld. De vergoeding die van den immigrant voor het verschaffen der uitrusting wordt gevorderd, is minder dan wat de uitrusting werkelijk kost. Men zou hier dus niet van een vergoeding, doch eigenlijk van een bijdrage in de uitrustingskosten moeten spreken. Die bijdrage — hierop valt wel de nadruk — wordt alleen gevorderd van immigranten die geld hebben. Zij die niet in staat zijn de bijdrage te betalen, ontvangen *kosteloos* de uitrusting, zoodat tot dusver het niet-betalen nog nooit aanleiding is geweest, dat een immigrant, die het verlangen daartoe te kennen gaf, niet heeft kunnen vertrekken.

Dezelfde regeling geldt voor Britsch-Indiërs die naar hun land terugkeeren. Daar dezen echter meerendeels over spaarpenningen beschikken, is het uitzondering dat aan Britsch-Indiërs kosteloos eene uitrusting wordt verschaft, terwijl dit onder Javanen veelvuldig voorkomt.

Om er een regel van te maken om aan alle repatrieerende immigranten vrije uitrusting te verschaffen, zou noodeloos aanzienlijke offers vragen van het immigratiefonds, omdat natuurlijk de Britsch-Indiërs in dat geval niet zouden mogen worden uitgesloten.

Ook vergeleken bij de Engelsche koloniën in West-Indië (waar regel is, dat de immigranten hunne uitrusting volledig vergoeden) schijnt de hier geldende regeling alleszins billijk, en moeten de klachten der terugkeerende Javanen ongegrond worden genoemd.

Van een hondsche behandeling of bevoorrechting van Britsch-Indiërs boven Javanen, kan bij het strenge toezicht dat van overheidswege wordt uitgeoefend op de naleving der werkovereenkomsten (die voor beide categoriën van immigranten nagenoeg gelijkluidend zijn) geen sprake zijn. Ten overvloede zijn naar aanleiding van de schier telken jare herhaalde klachten van teruggekeerde Javanen, uitgebreide énquetes in Suriname ingesteld, waarbij telkens weder bleek hoe ongegrond die klachten waren.

Niettegenstaande deze uitkomst, heeft men dit jaar een nieuwe regeling ingevoerd, die ten doel heeft de immigranten bij hun vertrek ten volle de gelegenheid te geven klachten te uiten, die dan onmiddellijk kunnen worden onderzocht. Bij terugkeer wordt door den Agent Generaal alhier den immigranten *hoofdelijk* afgevraagd, of zij ook klachten hebben in te brengen over hunne behandeling. Van dit verhoor wordt proces-verbaal opgemaakt en een exemplaar daarvan medegegeven aan den gezagvoerder van het schip dat de immigranten terugvoert, om te worden ter hand gesteld aan den commissaris van emigratie te Batavia of Semarang. In het proces-verbaal wordt ook melding gemaakt van de door de terugkeerende arbeiders gedurende de reis te verrichten werkzaamheden en de belooning daarvan. Dit laatste naar aanleiding van klachten, die de immigranten ook al hadden ingebracht omtrent de behandeling op reis.

Men kan dus niet zeggen, dat aan de klachten der Javanen niet voldoende aandacht is geschonken. Evenmin zal iemand, die ook maar eenigszins met den toestand in Suriname op de hoogte is, kunnen beweren, dat van overheidswege geen voldoende contrôle wordt uitgeoefend in Suriname. Waar trouwens de politiek der kolonie uitgaat van de bedoeling om de immigranten zooveel mogelijk zich blijvend hier te doen vestigen, kan à priori worden aangenomen, dat men zal trachten het verblijf in de kolonie voor de immigranten zoo aantrekkelijk mogelijk te maken.

Het is daarom in het belang van beide partijen, immigrant zoowel als kolonie, zeer te hopen, dat de Javaansche emigratie naar Suriname niet worde tegengewerkt door onjuiste voorstellingen in de Moederlandsche pers."

Wij wenschen hier nog bij te voegen dat in deze rubriek reeds herhaaldelijk de aandacht werd gevestigd op de minder gewenschte elementen uit de javaansche samenleving, die naar Suriname worden gezonden, eene omstandigheid, die aan de verlangde uitkomst: beperking van immigratie van engelsche Hindoes door uitbreiding der immigratie van nederlandsche javanen niet anders dan afbreuk kan doen. Zoolang Java zijn *undesirables* naar Suriname zendt om daar de gevangenissen te vullen wegens diefstal en daaruit voortvloeiende misdrijven of wat het vrouwelijk deel betreft, het aantal nachtvlinders te vermeerderen, totdat een gouverneur Idenburg zich genoodzaakt zag daaronder opruiming te houden door een aantal harer uit te wijzen en naar Java terug te zenden, zal de gewenschte stroom van eerlijke landbouwers van Java uitblijven.

Van Vreemde Koloniën.

De duitsche koloniën in 1906. Duitschland stond wat het afgeloopen jaar betreft in het teeken der Kolonialmüdigkeit en het moet erkend, dat hiertoe ruimschoots aanleiding bestond, wat trouwens van machthebbende zijde bij onze oostelijke buren werd ingezien, getuige de benoeming tegen het einde van 1906 van den heer Dernburg tot directeur der koloniale afdeeling van het departement van buitenlandsche zaken te Berlijn, die in de eerste plaats bleek te zijn aangewezen om den Augiasstal te reinigen van knoeierij en konkelarij tot aan de regeeringstafel, het geheel zoo ten onrechte door Dr. Paasche verheerlijkt ten koste van andere natiën.

Tippelskirch, Woermann-lijn, de eerste in verband geacht met den naam van een duitschen rijksminister, hebben de gordijntjes weggerukt van het glazen huisje, waarin Dr. Paasche voor eerlijkheid in koloniale aangelegenheden aan Duitschland het monopolie meende te mogen toekennen.

Dan, behalve de knoeierijen in financieel opzicht, kwam ook ten aanzien van het bestuur der duitsche koloniën het een en ander los, waaruit bleek op hoe onverantwoordelijke wijze de meest verantwoordelijke posten konden worden toevertrouwd aan nietswaardigen.

Dit alles, in verband met de moeielijkheden, door opstanden in de koloniën teweeggebracht kon niet nalaten zijn invloed te doen gevoelen op een groot deel der bevolking van Duitschland, welks zonen meesterlijk de kunst verstaan om in den vreemde ook buiten de onmiddellijke bescherming van den Adelaar hun arbeid productief te maken, zoodat daar het nut van koloniën wel eens in twijfel wordt getrokken.

De grootste moeilijkheden bereidde onzen oostelijken buren den opstand in Zuid-West-Afrika. Wel meende men op het einde van het afgeloopen jaar den toestand zoover meester te zijn, dat tegen den 1en April a.s. de officieele beëindiging van de verwikkelingen mocht worden voorspeld, maar het is de vraag of het optimisme dezen voorspellers geen parten speelde.

Mocht de voorspelling zich bewaarheiden, dan schijnt deze kolonie voorbeschikt voor de vestiging van blanken — reeds 600 officieren en minderen van de bezettingstroepen zouden daartoe het voornemen hebben te kennen gegeven. De zonen van het land, Herreros en Hottentotten, zullen hierbij de rol van dienstbaren moeten vervullen, waar nu reeds met de duizenden gevangenen een aanvang is gemaakt wat aangaat hunne opleiding tot den arbeid. Van den veestapel der eersten, vóór den opstand op c.a. 200.000 stuks paarden en rundvee naast talrijke kudden schapen geschat, is zoo goed als niets meer in de handen der eigenaars overgebleven.

Het groote bezwaar om den opstand met succes te bestrijden lag vooral in het Zuiden in het gebrek aan gemeenschapsmiddelen. Wel kwam daar in het vorige jaar de 130 kilometers lange lijn Luderitzbucht-Kubub tot stand, maar de zoo noodzakelijke verlenging dezer lijn tot Keetmansdorp in het voorjaar van 1906 door den Rijksdag afgestemd, blijft nu nog een vraag door de ontbinding van dit lichaam na afstemming der voor de voortzetting der operatiën in Süd-West noodig geachte credieten.

Van belang voor de economische ontwikkeling der kolonie, was het gereedkomen der 578 kilometers lange lijn naar de kopermijnen van Otavi in het Noorden. Naast veeteelt en wellicht ook landbouw, wordt inzonderheid van de mijnindustrie veel goeds voor deze kolonie verwacht, en in dit opzicht trof ons een bericht uit den jongsten tijd, waarin meegedeeld werd dat eene bepaalde streek, waaromtrent eenigen tijd te voren de waarschijnlijke aanwezigheid van diamant was gemeld, voor particuliere exploitatie was gesloten. Wij herinneren ons hierbij, hoe b.v. een correspondent van de *Ostasiatische Lloyd* naar nationaal voorbeeld trouwens het nederlandsch-indische gouvernement van hebzucht en wat al meer betichtte, toen het diergelijke maatregelen trof, ja zelfs omdat het zijn Banka-mijnen niet aan het particulier bedrijf wilde afstaan. Dit in het voorbijgaan en nu naar Duitsch Oost-Afrika.

Ook in deze kolonie moest een opstand worden onderdrukt, maar fortuinlijker dan in Süd-West schijnen de duitsche wapenen hier de rust spoedig te hebben hersteld.

Met betrekking op deze kolonie valt overigens uit economisch oogpunt te constateeren, dat de particuliere landbouw-industrie nog al sukkelde met arbeidskrachten. Van invoer van Chineezen, tot een beperkt aantal voor den aanleg der lijn Daressalam-Mrogoro toegestaan, wilde het gouvernement voor den landbouw niet weten. De ter beschikking stelling van gevangen opstandelingen uit het Zuiden voor den arbeid op de vooral in de streek van Oesambara talrijke ondernemingen, verschafte den planters eenige hulp, maar niet voldoende, waarom zij de handen in een sloegen en uit hun midden een Syndicaat opstelden, dat zich met regeeringshulp met de werving van neger-arbeiders uit het binnenland zal belasten — een verzoek van duitsche zijde een de indische regeering om arbeiders in Madras aan te mogen werven werd gladweg van de hand gewezen.

Wat den genoemden spoorweg betreft, valt te melden dat deze den 15en October ll. reeds tot den Kingani op 90 kilometers afstands van Daressalam was doorgetrokken.

Vermelding verdient nog de proef in 1906 genomen met de vestiging van Duitsch-Russen uit den Kaukasus aan den voet van den Kilimandjoro, waar ook reeds tal van Boeren uit Zuid-Afrika zich hadden neergelaten. De berichten betreffende deze vestiging van blanken in een tropische luchtstreek zijn nog te onbestemd om daaruit bepaalde gevolgtrekkingen te maken.

Voor het bestuur, tot nu toe hoofdzakelijk aan militairen of assessors zonder koloniale vóór-opleiding toevertrouwd, is men thans doende een korps koloniale ambtenaren te vormen uit de leerlingen der koloniale school van Witzenhausen in Duitschland.

Van de overige duitsche koloniën en het pachtgebied Kiatsjou valt wat het afgeloopen jaar betreft, weinig bijzonders te vermelden.

Belgisch Congo in 1906. Er is geen koe bont, of er is een vlekje aan, en zoo heeft het geschetter van belanghebbende liverpoolsche dranksljters en caoutchouc-vrijbuiters en van engelsche protestantsche zendelingen, die zich uitverkoren achten om de wereldkaart rood te kleuren, menigeen, die niet verder keek dan zijn neus lang was, overtuigd, dat de Congo-Staat het land der atrocities bij uitstek was. Gelukkig heeft 1906 hieromtrent andere denkbeelden ingang doen vinden, en is de echo der klaagen vloekzangen van de heeren Morel en Fox Bourne cs. buiten de grenzen, door Albions krijtbergen getrokken, zoo goed als verstomd. En geen wonder, waar in Engeland zelf het besef levendig wordt, welk vleesch men in de kuip had. Steeds grooter wordt het aantal der Engelschen, die moeten constateeren dat de Congo-staat met zijne onvolkomenheden aan alle koloniën in het Congo-bekken en zelfs daarbuiten, waar de Union Jack reeds jaren lang woei eigen, voordat Stanley en de Brazza het Congo-gebied voor de ontwikkeling openden, ten voorbeeld mag worden gesteld, een voorbeeld, waaraan slechts afgunst, hebzucht de waarde kunnen trachten te ontnemen.

De rust bleef in het afgeloopen jaar nagenoeg ongestoord, en waar zich verwikkelingen van overigens onbeduidende aard voordeden, waren het in die enkele gevallen nog veelal de mannen „des vredes", van wie de ophitsing daartoe uitging.

Terwijl in de omringende koloniën nog steeds het dragerstelsel bloeit, dat door het moeilijk te controleeren misbruik hetwelk daarvan wordt gemaakt voor de betrokken streken een ware geesel is, waaruit zij hare inkomsten putten, kan de Congo-staat er in 1906 op wijzen, dat bedoeld stelsel zoo goed als tot het verleden behoort, de invoer van alcohol er nog steeds wordt geweerd, hoezeer dit ook den engelschen drankslijters moge verdrieten, die bij zich zelven steeds het rekensommetje herhalen van de twintig millioen Congoleezen a zooveel gallon per hoofd en zooveel winst per gallon, die hun nu ontgaat wijl het beschavingswerk niet aan de Union Jack is toevertrouwd.

Ook in andere opzichten is de Congo-staat de buren ver vooruit. In 1906, den 1en September ll., werd de eerste 127 kilometers lange sectie Stanleyville—Ponthierville van den spoorweg naar de Groote Meeren opengesteld, waardoor de lengte van het in exploitatie zijnde spoorwegnet tot 607 kilometers is aangegroeid. Bovendien is eene lengte van 1473 kilometers in aanleg, terwijl de studie van 3400 kilometers, waaronder de spoorweg naar Katanga, waartoe onlangs concessie werd verleend, onder handen is.

Op ruime schaal kon voor het verkeer gebruikt gemaakt worden van de uitstekende waterwegen, die na enkele aangebrachte verbeteringen over eene totale lengte van 15000 kilometers kunnen worden bevaren. Eene vloot van 45 stoomschepen van den staat, 57 stoomschepen aan particuliere maatschappijen toebehoorende, 45 zeilschepen en 541 sloepen en lichters voorzien in de eischen van het verkeer.

Ten behoeve van het verkeer is ook de laatste snuf, de automobiel in dienst gesteld, en de aanleg van een

1000 kilometers lange weg voor automobielen van den Congo tot den Nijl is reeds over een afstand van 500 kilometers van het uitgangspunt Redjaf aan den Nijl gereed.

Al deze verkeersfaciliteiten hebben voor dit deel van Darkest Africa den sluier opgelicht, waarachter nog geen vijf en twintig jaren geleden slavenhandel en menschenjachten op groote schaal plaats hadden, die nu wat de Congo-staat betreft tot het verleden behooren, terwijl zij in de omringende landen nog steeds veelal straffeloos kunnen plaats hebben. Al die verkeersfaciliteiten stellen echter den Congo-staat bloot aan critiek op fouten, die steeds zullen voorkomen zoolang de mensch mensch blijft, eene critiek die, van belanghebbende zijden geëxploiteerd en aangepunt, veelal geneigd is het goede van den arbeid van den Congo-staat over het hoofd te zien, om het kwaad scherp te belichten en zelfs te fantaseeren, terwijl tot zelfs die fantastische schijnvoorstellingen in het niet zouden verzinken bij de werkelijkheid, die zich aan de ontzette blikken der wereld zoude voordoen, indien de tengevolge van inactie nog over de omringende landen hangende ondoordringbare sluier plotseling werd weggenomen.

Het belgische volk heeft op het einde van 1906 van zijne gezindheid doen blijken, om het werk van den Congo-Staat over te nemen — een grootsch werk, waaraan het reeds middellijk zijne krachten wijdde, en dat het zeker van de onvolmaaktheden zal weten te zuiveren, die het nu nog aankleven, om Belgisch-Congo te doen blijven wat het bij den aanvang van 1907 was, een voorbeeld, door velen reeds als zoodanig erkend, voor al die landen, die zich voor het werk der ontsluiting van het groote zwarte werelddeel hebben gespannen.

De portugeesche koloniën in 1906. Van het uitgebreide wereldrijk, dat het land van Hendrik den Zeevaarder in den loop der tijden wist te beheerschen, heeft Portugal van heden nog groote, waardevolle streken, met name in Afrika, weten te behouden, waar het nu nog zijn gezag over meer dan één millioen vierkante kilometers uitoefent.

Van de verschillende koloniën, die het op het afrikaansche vastenland bezit, Mozambique, Angola en Portugeesch Guinea, was in de eerste en grootste de toestand in 1906 het gunstigst uit economisch oogpunt, waartoe het groote handelsverkeer over de belangrijke haven Lorenco Marquez het zijne bijdroeg, naast de verdere opening van het land door de groote maatschappijen, waaraan met nagenoeg onbeperkte volmacht concessie werd verleend voor uitgestrekte deelen van het gebied uit het oogpunt van land- en mijnbouw, eene methode, geheel naar den geest der engelsche Chartered Companies en der groote maatschappijen in duitsch Süd-West en Kameroen, en in Fransch Congo, maar in den Congo-Staat en in eene kolonie van het kleine Portugal gelaakt. Het zij verre van ons deze methode aan te prijzen, maar waar men de grooten dit middel ziet aangrijpen om de, hun toevertrouwde landen tot ontwikkeling te brengen, is het o.i. minstens zonderling, dat dezen in de kleinen misprijzen wat zij zelven met veel ophef als het meest grootsche beschavingswerk der wereld voorhouden. Intusschen heeft Portugal zich toch geroepen gezien eenige wijzigingen in het bestaande regime der groote maatschappijen te brengen.

In het afgeloopen jaar kiemde ook voor de portugeesche koloniën het denkbeeld eener, aan deze te verleenen bestuurscentralicatie, toe te passen naar gelang de onderscheidene deelen daartoe in aanmerking zouden komen.

Wat spoorweg-aanleg betreft, waaraan in de verschillende koloniën in Afrika groote aandacht wordt geschonken, zullen de portugeesche koloniën niet achterblijven, zij het ook dat het wel eens gewraakte particuliere initiatief met de in die streken onvermijdelijke daaraan toe te kennen voorrechten er voor wordt gespannen.

In 1906 valt de oprichting eener school voor koloniale ambtenaren, die den 29en October ll. te Lissabon door koning Don Carlos werd geopend, en na eene over twee jaren verdeelde studie de aanstaande koloniale ambtenaren zal afleveren, waar voor dien in Portugal nog al eens gold, dat wie in het moederland minder op zijn plaats werd geacht, goed genoeg was voor de koloniën.

Het koloniale budget voor den dienst 1906—1907 wijst op een totaal van ongeveer 25 millioen gulden aan ontvangsten tegen 27 millioen aan uitgaven. Het nadeelig verschil vindt zijn oorzaak in de, tot dat bedrag ongeveer geraamde buitengewone uitgaven, zoodat het evenwicht zoo ongeveer zou zijn hersteld.

Personalia.

De stationschef der eerste klasse te Goebeng, **J. Ch. Lamaison**, heeft wegens volbrachten diensttijd eervol ontslag uit 's lands dienst gevraagd.

Aan den verificateur der vijfde klasse te Soerabaja **S. W. F. Lamerik**, is wegens ziekte een maand verlof verleend naar Lawang.

Aan den adjunct-controleur van het inlandsch landbouwcredietwezen **G. Stoll**, is de hoofdplaats Banjoemas als standplaats aangewezen.

De opzichter der eerste klasse bij den waterstaat **J. D. Th. Brunet de Rochebrüne**, heeft wegens langdurigen dienst een jaar verlof naar Europa aangevraagd, ingaande 2 Januari a.s.

De assistent-resident van Toeban **F. Hoezoo** gaat met begin van 1907 met een jaar bui enlandsch verlof.

Benoemd tot buitengewoon substituut griffier bij den raad van justitie te Batavia om te worden belast met griffiers werk de ambtenaar ter beschikking van den president van dien raad **mr. J. H. de Sitter**.

De kapitein **H. Aars**, heeft met ingang van 3 Januari 1907 eervol ontslag uit H. M. militairen dienst gevraagd.

De eerste-luitenant **J. Oudsburg**, van het achttiende bataillon infanterie te Meester Cornelis, is overgeplaatst naar het dertiende bataillon infanterie, gedetacheerde compagnie te Timor Koepang.

De eerste luitenant **G. Badings**, van het achtste bataillon infanterie te Makasser, is overgeplaatst naar het negentiende bataillon infanterie te Boni.

De eerste luitenant **W. L. Einthoven**, van het linker half vijftiende bataillon infanterie te Poloppo is overgeplaatst naar het garnizoensbataillon van Celebes, Menado en Timor (corpsgedeelte te Makassar).

De eerste luitenant **J. J. B. Giebing**, van het zesde bataillon infanterie te Masenrempoeloe is overgeplaatst naar het rechterhalf vijftiende bataillon infanterie (corpsgedeelte te Paré Paré).

De eerste luitenant **C. C. Binkhorst** van het garnizoensbataillon der Zuider en Oosterafdeeling van Borneo te Kendangan is overgeplaatst naar het corpsgedeelte te Bandjermasin.

De tweede luitenant **M. J. G. E. van der Horst**, van het garnizoensbataillon van Celebes, Menado en Timor te Makassar, is overgeplaatst naar het corpsgedeelte te Menado.

De tweede luitenant **C. Hissink**, van het garnizoensbataillon van Celebes, Menado en Timor te Menado, is overgeplaatst naar het corpsgedeelte te Makassar.

INGEZONDEN

Aan de Redactie van het „Koloniaal Weekblad".

In uw jongste No. van 10 dezer, wijdt de heer J. Habbema een heele kolom aan het dwaze denkbeeld, dat op hellend terrein meer planten groeien dan op de horizontale projectie van datzelfde terrein.

Dat vele gedachtelooze menschen zooiets denken is niet te verwonderen, doch dat een zeer ontwikkeld man, als de heer Habbema zeer zeker is, nog zooiets kan verkondigen, is verbazend.

Een eenvoudige teekening van een stuk hellend terrein en de horizontale projectie daarvan, doet onmiddellijk het onmogelijke van dat denkbeeld in het oog springen; rekening houdende met het feit dat alle planten neiging hebben òm loodrecht in de hoogte te groeien en hunne wortels loodrecht naar beneden te zenden.

Geaccidenteerd terrein is integendeel voor de cultuur zeer onvoordeelig, zie bijv. maar eens de sawahs in bergstreken, bevloeibare rijstvelden moeten toch uit horizontale vakken bestaan, daardoor komt soms het eene vak een meter en meer boven het andere te liggen, de horizontale projectie der hellingen, is voor de cultuur verloren.

Daarenboven kan men, met name op Java, gerust alle terreinen boven 4000 voet van de totaal oppervlakte der voor cultures in aanmerking komende terreinen aftrekken, en die bedragen te zamen een groot aantal hectaren.

De berekening zou m.i. juister geweest zijn, als de schrijver, bij vergelijking der oppervlakten van Java en Nederland, instede van bij het eerstgenoemde 1 pct. te voegen wegens hellingen, juist om die reden er eenige procenten van aftrok.

F. W. MORREN.

Amsterdam, 14 Jan. 1907.

De Arèn-palm.

Deze zoo nuttige en weldadige pracht-palm is onder de planten wel een der meest door de Goddelijke vonk begunstigde. Daar alles wat op aarde tijdelijk leeft, zulks doet door de Godheid, die licht, lucht, leven, kracht, macht en heerlijkheid, ja alles is wat onze zintuigen gevoelen en ontwaren, zoo kunnen wij de Goddelijke gaven nooit genoeg loven en prijzen. Vooral, omdat wij, zooals Schiller zegt, „sind die Könige der Welt," zoodat wij van alles kunnen genieten, al is het onze plicht zooveel mogelijk alles te veredelen en altruïsme steeds toe te passen.

Onder al het schoone en goede, tracht ik nog eens den lof van den Arèn-palm te verkondigen, omdat ik het sap van dien boom, de zuivere palmwijn houdt voor een niet genoeg gewaardeerd gezondheid- en levensproduct.

Het zij mij vergund van idealist praktikus te worden en hieronder mede te deelen, wat de heer Berkhout, Leeraar aan de Landbouwschool te Wageningen, over deze wonderboom schrijft.

„De Arèn-palm wordt in de plantkunde genaamd: Arenga Sacharifera. Het eerste deel van den naam is aan het Maleisch ontleend, het tweede gedeelte wijst er op dat de palm suiker verschaft. Als geslachtsnaam, had men vroeger nog Gomutus, (de inheemsche naam op de kust van Malabar is Gomoeti) en Saguerus (afkomstig van Sagoeweer).

De stam kan een hoogte van 10 meter bereiken. De gevinde takken of bladeren zijn soms 8 meter lang, terwijl de afzonderlijke blaadjes eene lengte van meer dan één Meter kunnen bereiken en aan den voet geord zijn. De mannelijke bloemen bezitten talrijke meeldraden.

Het vruchtbeginsel bestaat uit drie blaadjes, is driehoekig en heeft drie stempels. De bessen bevatten drie zaadjes. De bloemen zijn vereenigd tot lange bloemkolven. Tusschen den stam en de bladeren bevindt zich een vezelachtige stof, doek of idjoek genaamd, welke gebezigd wordt tot het vervaardigen van touw en voor dakbedekking. Door klopping van de mannelijke en vrouwelijke bloemkolven, wordt legèn worden gewonnen. De onrijpe vruchten leveren waaruit suiker, azijn en een alkoholische drank kan worden gewonnen. De onrijpe vruchten leveren onder den naam van glibbertjes (boea atap) een gewilde versnapering. Rijp, kan zij op de huid ontsteking verwekken, en stort men, volgens Rumphius, het water, waarin de rijpe vruchten geweekt zijn, op den vijand. De bladeren worden als atap gebezigd. Het merg kan tot sago worden verwerkt. Den uitgeholden stam zag ik dikwijls als duiker onder den weg bezigen. Wanneer ik hier nu nog bijvoeg, dat de boom uit een decoratief oogpunt verdient aangeplant te worden, dan zeg ik niet te veel wanneer ik beweer, dat de arèn-palm een der nuttigste gewassen uit onzen Archipel mag genoemd worden."

Na deze verklaring en de ondervinding die ik opgedaan heb, over de heilzame uitwerking, die het dagelijksch gebruik van Arèn-suiker op de gezondheid heeft, is het onbegrijpelijk dat van zulk een onvolprezen product uit onze eigen Koloniën nog „inkomende rechten" geheven worden. Zonder die zoogenaamde „rechten" (ze moesten eigenlijk onrechten heeten) zou de cultuur van den Arèn-palm en de uitvoer ten algemeenen nutte van zijn suiker-product — hoe primitief ook vervaardigd — een ongekende vlucht nemen.

Het zal waarschijnlijk nog vele jaren duren eer de tijd van zelfzucht en mytologie, waarin wij thans nog leven, plaats gemaakt zal hebben, voor algemeene verbroedering en altruïsme, een tijd waarin vrijheid van verkeer algemeen zal zijn en geen barsche troniën van grensbeambten, den handel, het reizen en het onderling verkeer zullen belemmeren.

Maar vóór dat die tijd van beschaving zal zijn aangebroken, kon, dunkt mij, tusschen Moederland en Koloniën toch al vast, de hinderlijke en middeleeuwsche belemmering, die het douanesysteem te weeg brengt, worden opgeheven. Zoowel de Koloniën als het Moederland zouden er de weldaden van ondervinden.

K. H. O. van BENNEKOM.

Zutphen, 5 Jan. 1907.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap 1907. No. 1.

Opsporing van den zwervenden stam der Penjaboeng-Poenans op de waterscheiding der Barito met de Mahakam en Kapoeas (Midden Borneo), in Oct. 1905, door J. J. Stolk (met kaart). — Uittreksels uit de memorie van overgave van het bestuur over de Residentie Oostkust van Sumatra, door G. Schaap — Verbeteringen op het „Rapport omtrent de tegenwoordige politieke en economische verhoudingen en toestanden in de Kampar Kirilanden, door J. L. O'Brien, door Red. — Een landtocht naar den bovenloop der Koembé-rivier (Ned. Nieuw-Guinea) van Mèraukè uit, in Aug. 1906, door R. L. A. Hellwig. — Ongegronde klachten over de West-Indische zeekaarten, door L. Roosenburg. — Enz.

De Indische Mercuur. 15 Jan. 1907. No. 3.

Verslag omtrent de te Buitenzorg gevestigde technische afdeelingen van het Departement van Landbouw 1905, door v. G. — Een boek over Javaansche houtsoorten, door A. H. Berkhout. — De Amerikaansche petroleum- en natuurgasproductie in 1905. — Suikerproductie in Midden-Java. — Soekaboemische Landbouwvereeniging. — Tinmijnen op Malakka. Surinaamsche brieven. — Bureau voor Handelsinlichtingen. — Paraguaythee. — Het melksap van Kicksia (Funtumia) Elastica. — De invloed van bemesting en van den plantengroei op den bodemtoestand en de bodemuitputting. — Nieuwe Maatschappijen. Enz.

Eigen Haard. 1907. No. 2.

Een kijkje op een houtaankap op Java, door Blandong (met illustraties).

Weekblad voor Indië. 3e jaag. No. 53.

De verplaatsing van Semarang, door S. E. Marang. — Vroegere Indische buitenplaatsen, door Gabriël. — Pakan Malan te Fort de Kock (met foto's), door L. C. Westenenk. — De laatste rustplaats van kapitein de Gruyter op het kerkhof te Makasser (met foto's), door Makassaar. — Onze postdienst, door Jaromir. — Een verzoek aan vogelliefhebbers, door A. Spennemann. — Indische indrukken, door Carlo. — De geschiedenis van onze baboe, door Frey. — Van een buitenpost (Is Kromo een boef?), door M. W.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. 7e Volgr. Dl. III. 1907.

Corpus diplomaticum Neerlando-Indicum. Verzameling van politieke contracten en verdere verdragen door de Nederlanders in het Oosten gesloten, van privilegebrieven aan hen verleend, enz. uitgegeven en toegelicht door Mr. J. E. Heeres I (1596—1650).